

Konstitutionsutskottets yttrande

1987/88:4 y

angående Sverige och den västeuropeiska
integrationen (prop. 1987/88:66 jämte motioner)

KU
1987/88:4 y

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1987/88:66 angående Sverige och den västeuropeiska integrationen jämte motioner.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till att gälla dels frågan om integration på massmedieområdet, dels en i motion 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m) väckt fråga om redovisning av lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.

Propositionen

I avsnittet 9.3 Massmedier i propositionen behandlas det behov av europeisk reglering som tar sikte på TV-sändningars innehåll som uppstått till följd av att gränsöverskridande sändningar blivit vanligare.

Det påpekas i propositionen att de regler som gäller för televisionen i olika länder har utformats utifrån nationella överväganden. Genom satellittekniken har det blivit möjligt för programföretag att nå publik i andra länder än de egna. I en inte alltför avlägsen framtid kommer det att bli möjligt för enskilda att med hjälp av förhållandevis enkel och billig utrustning ta emot satellitsändningar. Tillgången till kabelnät blir därmed inte av så avgörande betydelse för möjligheten att se satellitdistribuerade program. Det finns därför enligt propositionen ett större behov i dag än tidigare av att reglera programinnehållet redan i samband med den ursprungliga sändningen.

Det crinras i propositionen om att det inom Europarådet har tagits fram rekommendationer som gäller TV-området. Dessa behandlar bl.a. användningen av satellitkapaciteten, reklamfrågor, upphovsrättsliga frågor och audiovisuell produktion. År 1986 beslöt man att inom Europarådets ram utarbeta ett bindande instrument, en konvention, rörande gränsöverskridande sändningar.

Även inom EG har olika frågor om enhetlig reglering för TV-spridning i Europa tagits upp. De förslag som lagts fram av EG-kommissionen syftar enligt propositionen till att få till stånd en översiktlig reglering som undanröjer de hinder för distribution av TV-program över gränserna som de olika ländernas regler anses utgöra.

I propositionen sägs att Sverige valt en mycket öppen linje i fråga om vidare-sändning av satellitsändningar i kabelnät. Denna öppenhet har dock

inte inneburit att Sverige valt att acceptera allt som sänds. Den svenska kabelagstiftningen innebär därför att vidareändning kan förbjudas om en programkanal har innehållit våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

KU 1987/88:4 y

Enligt propositionen medför öppenheten för utländska sändningar inte att behovet av svensk television minskar eller att dess uppgifter blivit mindre omfattande, snarare tvärtom. Det är angeläget att Sveriges Radio arbetar effektivt och med goda ekonomiska förutsättningar för att åstadkomma ett mångsidigt programutbud, som har det svenska samhället och den svenska kulturen för ögonen.

För att man inte genom satellitsändningar skall kunna kringgå de svenska reglerna om reklam i televisionen finns det möjlighet att ingripa mot vidareändning av programkanaler som under längre tid har sänt kommersiell reklam som måste anses vara särskilt riktad till de svenska konsumenterna.

Det är också viktigt, sägs det i propositionen, att möjligheterna till ingripande i Sverige kombineras med ett regelsystem på sändningssidan. Med tanke på televisionens betydelse för den nationella och kulturella identiteten är det angeläget att sådana regler har förankring i alla berörda länder. Sverige har därför funnit det väsentligt att – inom Europarådets ram – arbeta för att åstadkomma bindande regler för sändningar över gränserna.

Enligt propositionen finns det annars en risk för att lösningar som jämför televisionsprogram med andra varor eller tjänster kan leda till att ett mindre antal kommersiella företag med verksamhet i olika europeiska länder kommer att dominera både televisionen och andra massmedier i vårt land.

Motionerna

I motion 1987/88:U5 av Olof Johansson m.fl. (c) sägs att det är angeläget att slå vakt om den nationella televisionen. Samtidigt måste det internationella mediasamarbetet intensifieras.

Motionärerna erinrar om att det redan nu direkt mottas satellitsända TV-program i betydande omfattning i vårt land. Från satellit direktmottagna TV-sändningar kan inte bemästras genom nationell lagstiftning i fråga om våldsskildringar, pornografi och hets mot folkgrupp. Enligt motionärernas mening bör instrumentet i stället vara internationellt överenskomna etiska regler, och man anser det naturligt att söka uppnå en sådan överenskommelse på europeisk nivå.

I motion 1987/88:U7 av Carl Bildt m.fl. (m) påpekas att ett uttalat syfte i EG:s vitbok är att skapa ett radio- och TV-område som täcker hela Gemenskapen. Det betyder att de existerande nationella regler som inskränker eter- och kabelmedias verksamhet ersätts av gemensamma regler om bl.a. reklamens utformning och omfattning.

Motionärerna erinrar vidare om att det samtidigt pågår ett likartat arbete inom Europarådet där även Sverige deltar. I det konventionsförslag som diskuteras finns det ett förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land.

Om EG-länderna bestämmer sig för att biträda en Europakonvention innebär detta enligt motionärerna en inskränkning i EG:s beslutsmöjligheter på ett område som är viktigt både för individernas valfrihet och för företagens frihet att konkurrera.

I motionen sägs att det för de svenska konsumenternas del vore bäst om de föreslagna EG-reglerna kunde gälla även i Sverige. Sverige bör enligt motionärernas mening i det pågående arbetet med förslaget till Europakonventionen arbeta för så liberala regler som möjligt beträffande vidaresändning av radio- och TV-utsändningar.

I motionen behandlas också frågan om harmonisering av lagar och bestämmelser. Det framhålls att ett viktigt led i fullbordandet av EG:s inre marknad är slopandet av återstående icke-tariffära handelshinder. För att en västeuropeisk stormarknad skall kunna skapas krävs att EFTA-länderna samarbetar med EG för att avveckla existerande tekniska handelshinder och skapa ett system för att förhindra att nya sådana uppstår.

I motionen påpekas att i Schweiz avser den federala regeringen att se till att alla nya lagförslag åtföljs av en redovisning om hur dessa förslag står i överensstämmelse med bestämmelser inom EG-området. Även Österrike avser införa en "EG-konformitetsklausul" för nya lagförslag. Enligt motionärernas mening är det angeläget att även den svenska regeringen inför riksdagen alltid redovisar lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.

Utskottet

En så stor etableringsfrihet som möjligt för olika medier är enligt utskottet en viktig del av den grundlagsfästa yttrandefriheten. För nationella radio- och TV-sändningar, liksom för lokala kabelsändningar, är denna begränsad genom ett koncessionssystem. Syftet med detta är dels att fördela det tillgängliga utrymmet i etern, dels att värna om Sveriges Radio-koncernens ställning som ett s.k. public service-företag.

Vidaresändning i kabelnät av satellitprogram får enligt den lagstiftning som nu gäller förbjudas om de under en längre tid och i betydande omfattning innehållit reklam särskilt riktad till svenska konsumenter eller om det i programkanalen förekommit våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

Möjligheten för hushållen att direkt ta emot satellitsända program kommer att öka starkt inom en nära framtid. För att regler liknande dem som gäller för de vidaresända programkanalerna skall kunna tillämpas på de direktsända krävs en gemensam reglering för såväl sändande som mottagande länder. Det konventionsarbete som pågår inom Europarådet syftar till att åstadkomma en sådan gemensam reglering. EG-staterna deltar i konventionsarbetet.

Enligt utskottets mening bör Sverige i konventionsarbetet verka för att reglerna utformas så att spridningen av program underlättas, samtidigt som etiska regler uppställs för programinnehåll och de inhemska programföretagens nationella särart inte äventyras. Utskottet delar således den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen och i motion U5 (c). Utskottet kan

däremot inte ställa sig bakom de synpunkter som framförs i motion U7 (m).

KU 1987/88:4 y

Vad gäller det i motion U7 framförda kravet om en s.k. EG-konformitetsklausul finner utskottet inte påkallat att kräva att regeringen alltid skall redovisa lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG. Utformningen av den svenska lagstiftningen på olika områden är givetvis av betydelse för handelsrelationerna med länder även utanför EG. Regeringen bör för riksdagen redovisa alla viktigare sådana effekter av nya lagförslag, oavsett om de gäller relationerna till EG-staterna eller andra länder.

Stockholm den 1 mars 1988

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c) och Nils Berndtson (vpk).

Avvikande meningar

1) Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m) Börje Stensson (fp) och Elisabeth Fleetwood (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Enligt utskottets" och på s. 4 slutar med "motion U7 (m)." bort ha följande lydelse:

I det konventionsförslag som diskuterats finns det ett förbud mot att sända reklam riktad mot ett speciellt land. Om förslaget antas betyder det att det kan bli tillåtet att sända reklam för multinationella produkter under det att reklam för varor och tjänster som bara säljs i Sverige skulle förbjudas. Från yttrandefrihetssynpunkt är det angeläget att så liberala regler som möjligt uppställs för direkt- och vidareändning av gränsöverskridande program. Reglerna bör dock vara så utformade att de förhindrar program som innehåller överdrivna våldsskildringar, pornografi eller hets mot folkgrupp.

2) Anders Björck, Hans Nyhage och Elisabeth Fleetwood (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Vad gäller" och slutar med "andra länder" bort ha följande lydelse:

Vad gäller det i motion U7 (m) framförda kravet om en s.k. EG-konformitetsklausul anser utskottet att det bör krävas av regeringen att för riksdagen redovisa nya lagförslags överensstämmelse med lagar och regler inom EG.